

RIAZISARA

www.riazisara.ir **سایت ویژه ریاضیات**

**درسنامه ها و جزوه های ریاضی
سوالات و پاسخنامه تشریحی کنکور
نمونه سوالات امتحانات ریاضی
نرم افزارهای ریاضیات**

و...

[@riazisara](https://t.me/riazisara)

ریاضی سرا در تلگرام:

<https://t.me/riazisara>

[@riazisara.ir](https://www.instagram.com/riazisara.ir) ریاضی سرا در اینستاگرام:

<https://www.instagram.com/riazisara.ir>

توان: اگر عددی چند بار در خودش ضرب شده باشد. برای مختصر نویسی از توان استفاده می شود.

$$3 \times 3 \times 3 \times 3 = 3^4 \xrightarrow{\text{توان پایه}} \text{پایه}$$

(۳ به توان ۴)

$$\underbrace{a \times a \times a \times \dots \times a}_n = a^n \xrightarrow{\text{توان پایه}} \text{پایه}$$

(a به توان n) **مانند:**

نکته: هر عدد یا عبارتی که توان نداشته باشد توان آن یک است. عددی که توان آن یک باشد برابر با خود آن عدد است.

$$x = x^1 \qquad 8^1 = 8 \qquad \text{مانند:}$$

نکته: عدد یک به هر توانی که باشد. حاصل برابر با یک است.

$$1^{200} = 1 \qquad \text{مانند:}$$

نکته: هر عبارت یا عددی (غیر از صفر) به توان صفر باشد. حاصل برابر با یک است.

$$a^0 = 1 \qquad 6^0 = 1 \qquad \text{مانند:}$$

نکته: عدد منفی داخل پرانتز باشد علامت منفی به تعداد توان ضرب می شود. اگر عدد منفی داخل پرانتز نباشد منفی به توان

مر بوط نیست.

$$-4^2 = -(4 \times 4) = -16 \qquad (-4)^2 = -4 \times -4 = 16 \qquad \text{مانند:}$$

نکته: عدد کسری داخل پرانتز باشد صورت و مخارج به همان تعداد توان ضرب می شود. اگر عدد کسری داخل پرانتز نباشد فقط

عددی به توان ضرب می شود که توان بالای آن قرار داشته باشد.

$$\left(\frac{2}{3}\right)^2 = \frac{2}{3} \times \frac{2}{3} = \frac{4}{9} \qquad \frac{2^2}{3} = \frac{2 \times 2}{3} = \frac{4}{3} \qquad \frac{2}{3^2} = \frac{2}{3 \times 3} = \frac{2}{9} \qquad \text{مانند:}$$

نکته: عدد منفی به توان زوج برسد حاصل عددی مثبت و اگر به توان فرد برسد حاصل عددی منفی می شود.

$$(-3)^4 = 81 \xrightarrow{\text{توان زوج}} \text{توان فرد} \qquad (-3)^3 = -27 \xrightarrow{\text{توان فرد}} \text{مانند:}$$

مثال: حاصل هر عبارت را به دست آورید.

$$4^3 - 2^5 + 9^0 = 64 - 32 + 1 = 33 \qquad \frac{-3^2 + 1^8 - 2^2}{6^2 \div 2^2} = \frac{-9 + 1 - 4}{36 \div 4} = \frac{-12}{9} = -\frac{4}{3}$$

مثال: اگر $2^{10} = 1024$ باشد حاصل 2^{12} و 2^{15} را به دست آورید.

$$2^{12} = 2^{10} \times 2^2 = 1024 \times 4 = 4096$$

$$2^{15} = 2^{10} \times 2^5 = 1024 \times 32 = 32768$$

مثال: اگر $3^a = 5$ باشد حاصل 3^{a+2} را به دست آورید.

$$3^{a+2} = 3^a \times 3^2 = 5 \times 9 = 45$$

جذر یا ریشه دوم اعداد: در تساوی $[3^2 = 9 \text{ و } (-3)^2 = 9]$ عدد ۹ را مجذور اعداد ۳ و -۳ می گویند. و اعداد ۳ و -۳

ریشه های دوم عدد ۹ می گویند.

نکته: هر عدد دارای دو ریشه دوم است که یکی قرینه ی دیگری است.

مانند: ریشه های دوم عدد ۳۶ برابر است با: ۶ و -۶

نکته: در جذر گیری فقط عدد مثبت آن در نظر گرفته می شود و جذر را با رادیکال ($\sqrt{\quad}$) نشان می دهند.

نکته: اعداد منفی جذر ندارند. چون مجذور هیچ عددی؛ منفی نمی شود.

نکته: جذر اعداد صفر و یک برابر با خود آن اعداد است.

مثال: جذر اعداد زیر را به دست آورید.

$$\sqrt{100} = 10$$

$$\sqrt{\frac{4}{9}} = \frac{2}{3}$$

$$\sqrt{49 \times 25} = 7 \times 5 = 35$$

جذر تقریبی اعداد: برای به دست آوردن جذر تقریبی اعداد مراحل زیر را به ترتیب انجام می دهیم:

(۱) ابتدا مشخص می کنیم عدد داده شده بین کدام دو عدد صحیح متوالی قرار دارد.

(۲) سپس عدد وسط دو عدد را مشخص کرده و مجذور آن را می نویسیم.

(۳) سپس اگر مجذور عدد وسطی از عدد داده شده بیشتر بود ۴ عدد کمتر از عدد وسطی و اگر از عدد داده شده کمتر بود ۴ عدد بزرگتر از عدد وسطی را می نویسیم.

(۴) داخل یک جدول مجذورهای ۴ عدد را نوشته سپس مجذور عددی که به عدد داده شده نزدیکتر بود همان جذر تقریبی عدد است.

نکته: برای این که بدانیم عدد داده شده بین کدام دو صحیح متوالی قرار دارد مجذور دو عددی را مشخص می کنیم که به عدد داده شده نزدیک باشد.

درسنامه و نکات کلیدی

مسعود زیر کاری

فصل هفتم

(توان و جذر)

پایه هفتم

ناحیه یک زاهدان

مثال: مشخص عدد $\sqrt{۳۲}$ و $\sqrt{۸۳}$ بین کدام دو عدد قرار دارد و به کدام عدد نزدیکتر است.

$$\sqrt{۳۵} < \sqrt{۳۲} < \sqrt{۳۶} \quad (\text{بین ۵ و ۶ که به ۶ نزدیکتر است}) \quad \sqrt{۸۱} < \sqrt{۸۳} < \sqrt{۱۰۰} \quad (\text{بین ۹ و ۱۰ که به ۹ نزدیکتر است})$$

مثال: جذر تقریبی عدد ۴۷ را به دست آورید.

مرحله ۱
عدد وسط
 $۶ \rightarrow ۶/۵ \leftarrow ۷$
 $\sqrt{۳۶} < \sqrt{۴۷} < \sqrt{۴۹}$

مرحله ۲
مجنور عدد وسط
 $(۶/۵)^2 = ۴۲/۲۵$

مرحله ۳

$$۴۲/۲۵ < ۴۷$$

چون مجذور عدد وسط کمتر از عدد شده مجذور

۴ عدد بزرگتر از عدد وسط را می نویسیم

$$\sqrt{۴۷} \approx ۶/۸$$

عدد	۶/۶	۶/۷	۶/۸	۶/۹
مجنور عدد	۴۳/۵۶	۴۴/۸۹	۴۶/۲۴	۴۷/۶۱

مثال: جذر تقریب عدد ۶۶ را به دست آورید.

مرحله ۱
عدد وسط
 $۸ \rightarrow ۸/۵ \leftarrow ۹$
 $\sqrt{۶۴} < \sqrt{۶۶} < \sqrt{۸۱}$

مرحله ۲
مجنور عدد وسط
 $(۸/۵)^2 = ۷۲/۲۵$

مرحله ۳

$$۷۲/۲۵ > ۶۶$$

چون مجذور عدد وسط بیشتر از عدد شده مجذور

۴ عدد کوچکتر از عدد وسط را می نویسیم

$$\sqrt{۶۶} \approx ۸/۱$$

عدد	۸/۱	۸/۲	۸/۳	۸/۴
مجنور عدد	۶۵/۶۱	۶۷/۲۴	۶۸/۸۹	۷۰/۵۶

مرحله ۴

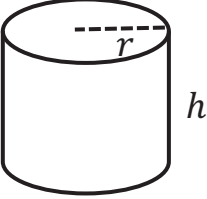
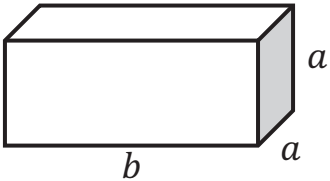
نکته: یکی از کاربرد های جذر در مساحت شکل های هندسی مانند مربع و دایره است.

مثال: مساحت مربعی ۶/۲۵ شده است. طول یک ضلع مربع چند است.

$$\sqrt{۶/۲۵} = ۲/۵ \rightarrow \text{یک ضلع مربع} \times \text{خودش} = \text{مساحت مربع}$$

مثال: مساحت دایره ای ۲۸/۲۶ شده است. شعاع دایره چند است.

$$\text{شعاع دایره} \rightarrow \sqrt{۹} = ۳ \Rightarrow \frac{۲۸/۲۶}{۳/۱۴} = ۹ \Rightarrow \text{شعاع} \times \text{شعاع} = \frac{۳}{۱۴} \times \text{شعاع} = \text{مساحت دایره}$$

ردیف	سؤالات	ردیف	سؤالات
۱	مقدار هر عبارت را به دست آورید. الف) $2 - 2 \times 4^2 \div 2^3 =$ ب) $4^3 + 3^2 - 5^2 =$ ج) $3 - 2^2(1 + 9 \div 3) - 7^0 =$	۷	الف) توان دوم هر عدد ..... و توان سوم ..... نام دارد. ب) اختلاف مکعب ۵ و مجذور ۴ را به دست آورید.
۲	الف) اعداد زیر را به صورت عدد توان دار تجزیه کنید ۸۰ ۱۳۵ ۱۴۰۰ ب) اعداد 4^{23} و 11^{20} دارای چند رقم هستند. ج) اگر $2^{10} = 1024$ باشد، حاصل عبارتهای زیر: $2^8 =$ $2^{14} =$	۸	حجم هر شکل را به صورت عبارت جبری توان دار بنویسید.
۳	الف) اعداد زیر را به صورت گسترده توان دار بنویسید. ۳۷۵ ۱۴۲۳ ب) درستی یا نادرستی هر عبارت را توضیح دهید. $4^0 + 5^0 = 1$ $2^0 + \left(\frac{3}{4}\right)^0 > 1$	۹	مقدار عددی هر عبارت را به دست آورید. الف) $a^2 - 2ab + b^2$ ($a = -2$ و $b = 3$) ب) $3a^2b + 4 + 5b$ ($a = -1$ و $b = -4$)
۴	حاصل هر عبارت را به صورت عدد توان دار بنویسید. الف) $a^9 \times a^3 \times a =$ ج) $27 \times 3^2 =$ ب) $6^7 \times 12^2 \times 2^7 =$ د) $4^{20} + 4^{20} =$	۱۰	الف) ریشه دوم عدد ۴۹ برابر است با ..... و ..... ب) اعداد ..... جذر ندارند. ج) مساحت مربعی $0/36$ شده است، طول ضلع مربع چند است.
۵	حاصل جذرهای زیر را به دست آورید. الف) $\sqrt{81 \times 0/04} =$ ب) $\frac{\sqrt{\sqrt{16}}}{\sqrt{49 \times 9}} =$ ج) $\sqrt{71 - \sqrt{44 + \sqrt{25}}} =$	۱۱	جاهای خالی را با عدد یا عبارت مناسب کامل کنید. الف) $a^9 \times \dots = a^{14}$ ب) $3^5 = 18^5 \times \dots$ ج) $\sqrt{\frac{4}{\dots}} = \frac{\dots}{9}$ د) $\sqrt{\frac{1}{25}} \times \dots = \dots \times 0/2$
۶	هر یک اعداد زیر بین کدام دو عدد طبیعی متوالی قرار دارد و به کدام عدد نزدیکتر است. الف) $\sqrt{20}$ ب) $\sqrt{85}$	۱۲	جذر تقریبی اعداد زیر را به کمک جدول مناسب تا یک رقم اعشار به دست آورید. الف) $\sqrt{19} \approx$ ب) $\sqrt{78} \approx$

" بیکن "

ریاضیات دروازه علوم است .

الف) $2 - \frac{2 \times 14}{-32 - 4} = A = 2 - 4 = -2$ ب) $\frac{44 + 9}{73} - 25 = 48$ ①

ج) $3 - \frac{4(1+3)}{4} - 1 = \frac{3-14}{-13} - 1 = -14$ نکته) هر عدد (غیر صفر) توان منفرجه برابر یک است.

الف) $100 = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 5 = 2^4 \times 5$ و $135 = 3^3 \times 5$ و $1400 = 2^3 \times 5^2 \times 7$ ②

ب) $14^{\frac{1}{2}} = 14^{\frac{2}{4}} = (2 \times 7)^{\frac{2}{4}} = 2^{\frac{2}{4}} \times 7^{\frac{2}{4}} = 2^{\frac{1}{2}} \times 7^{\frac{1}{2}} = \sqrt{2} \times \sqrt{7} = \sqrt{14}$
 تجزیه: $4^{\frac{3}{4}} = (2^2)^{\frac{3}{4}} = 2^{\frac{6}{4}} = 2^{\frac{3}{2}} = 2 \times 2^{\frac{1}{2}} = 2\sqrt{2}$
 $2^{\frac{1}{2}} = 10.24 \approx 1000 = 10^3$ $2^{\frac{1}{2}} = (2^{\frac{1}{2}})^4 = (10^{\frac{1}{2}})^4 = 10^2$

ج) $2^{\frac{1}{2}} = 2^{\frac{10}{20}} \div 2^{\frac{2}{20}} = 1024 \div 4 = 256$ $2^{\frac{1}{4}} = 2^{\frac{10}{40}} \times 2^{\frac{2}{40}} = 1024 \times 4 = 4096$

الف) $375 = 300 + 75 = 3 \times 10^2 + 7 \times 10^1 + 5 \times 10^0$ و $1423 = 1 \times 10^3 + 4 \times 10^2 + 2 \times 10^1 + 3 \times 10^0$ ③

ب) $4^0 + 5^0 = 1 \Rightarrow \frac{1}{4} + \frac{1}{5} = 1$ نادرست و $2^0 + (\frac{3}{4})^0 > 1 \Rightarrow \frac{1}{2} + 1 > 1$ درست

الف) $a^9 \times a^3 \times a^1 = a^{13}$ ب) $4^7 \times 12^2 \times 2^7 = 12^2 \times 12^2 = 12^4$ ④

ج) $27 \times 3^2 = 3^3 \times 3^2 = 3^5$ $4^{\frac{2}{3}} + 4^{\frac{1}{3}} = 4^{\frac{2}{3}} \times 2 = (2^{\frac{2}{3}})^2 \times 2 = 2^{\frac{4}{3}} \times 2 = 2^{\frac{10}{3}} = 2^3 \times 2^{\frac{1}{3}} = 8 \times \sqrt[3]{2}$

الف) $9 \times \frac{1}{2} = 4.5$ ب) $\frac{2}{\sqrt{2} \times 9} = \frac{2}{9\sqrt{2}}$ ج) $\sqrt{71 - \sqrt{44 + \sqrt{15}}} = \sqrt{64} = 8$ ⑤

الف) $\sqrt[4]{16} < \sqrt{25} < \sqrt[3]{27}$ ب) $\sqrt[3]{125} < \sqrt{18} < \sqrt[4]{16}$ ⑥

الف) $125 - (74)^2 = 125 - 5476 = -5351$ الف) مجذور یا مربع - مکعب

$V = S \times h = (r \times r \times \pi) \times h = \pi r^2 h$ الف) $V = S \times h = (a \times a) \times b = a^2 b$ ⑦

الف) $(-2)^2 - 2 \times (-2) \times 3 + 3^2 = 4 + 12 + 9 = 25$ ⑧

ب) $3 \times \frac{(-1)^2}{+1} \times (-4) + 4 + 5(-4) = -12 + 4 - 20 = -28$

الف) $\sqrt{1.44} = 1.2$ الف) 7 و -7 ب) منفی   ج) یک ضلع مربع 1.2 ⑩

الف) $4^5 \times 3^5 = 18^5$ ب) $a^9 \times a^5 = a^{14}$ ⑪

ج) $\sqrt{\frac{4}{81}} = \frac{2}{9}$ $\sqrt{\frac{1}{25} \times 9 \times 4} = \frac{1}{5} \times 6 = \frac{6}{5}$

الف) بین ۴، ۵ قرار دارد ولی به ۴ نزدیکتر است

$$\sqrt{16} < \sqrt{19} < \sqrt{25}$$

عدد	۴،۱	۴،۲	۴،۳	۴،۴
مجدور	۱۶،۸۱	۱۷،۶۴	۱۸،۴۹	۱۹،۳۶

$$\sqrt{19} \approx 4,3$$

ب) بین ۸، ۹ قرار دارد ولی به ۹ نزدیکتر است

$$\sqrt{64} < \sqrt{78} < \sqrt{81}$$

عدد	۸،۶	۸،۷	۸،۸	۸،۹
مجدور	۷۳،۹۶	۷۵،۶۹	۷۷،۴۴	۷۹،۲۱

$$\sqrt{78} \approx 8,8$$

زیادتر